

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริเวณน้ำพุร้อนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำพุร้อนสันกำแพง ในปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำพุร้อนสันกำแพง ประชากรในการศึกษา ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวและผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชาวบ้าน ผู้แทนสหกรณ์ กรรมการบริหารและผู้นำชาวบ้าน ผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำนวน 370 คน ด้วยวิธีการได้ตัวอย่างแบบบังเอิญ และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล 27 คน โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำพุร้อนสันกำแพง

1.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่

องค์ประกอบด้านพื้นที่ตามความเห็นของนักท่องเที่ยวเห็นว่า ลักษณะภูมิประเทศของน้ำพุร้อนสันกำแพง และเป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ และเห็นว่าความเป็นแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ สิ่งก่อสร้างสถาปัตยกรรมล้านนา และร้านค้าขายของที่ระลึกที่แสดงถึงเอกลักษณ์เป็นสิ่งดึงดูดใจน้อย ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนเห็นว่า องค์ประกอบด้านพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง เรื่องความเป็นธรรมชาติ ลักษณะภูมิประเทศ ความเป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ แหล่งวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการจัดร้านค้าขายของที่ระลึกที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมีความเหมาะสมน้อย เรื่องสิ่งก่อสร้างแบบสถาปัตยกรรมล้านนาประยุกต์

1.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ

ตามความเห็นของนักท่องเที่ยวเห็นว่า การก่อสร้างที่ไปบดบังภูมิทัศน์ เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ ส่วนการพัฒนาอย่างมีขอบเขต โดยพยายามรักษา

เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจน้อย ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า โดยรวมแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดการอย่างเหมาะสมมาก

1.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ในความเห็นของนักท่องเที่ยวที่พร้อมสันทัดแก่ง มีกิจกรรมและกระบวนการเป็นสิ่งดึงดูดใจในระดับปานกลางทุกประเด็น ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนเห็นว่า การจัดการกิจกรรมที่แสดงถึงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมท้องถิ่น มีความเหมาะสมน้อย

1.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนการดำเนินการวัดประเมินผลและการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการมีความเหมาะสมน้อย

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวเห็นว่าการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกพอสมควร สภาพเส้นทางอยู่ในสภาพดี มีรถประจำทางบริการ และระยะทางไม่ไกล มีเส้นทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น อย่างไรก็ตาม ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เรื่องความเพียงพอของห้องอาบน้ำแร่ และความสะดวกของระบบโทรศัพท์ มีอยู่ในระดับน้อย และยังขาดการประชาสัมพันธ์

ประสิทธิภาพบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพน้อย เรื่องจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ความเพียงพอของงบประมาณ การเบิกจ่ายของสะดวก หันต่อการนำไปใช้ และชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ สิ่งดึงดูดใจที่ควรได้รับการพัฒนาในความเห็นของนักท่องเที่ยวคือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เห็นว่าควรพัฒนาแหล่งน้ำแร่ให้มีความเป็นธรรมชาติ

2.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ นักท่องเที่ยวและผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ควรปรับปรุงการป้องกันและกำจัดขยะ

2.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ นักท่องเที่ยวเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าควรมีการจัดทำคู่มือการอาบน้ำแร่ และมีศูนย์บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยว

2.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนเห็นว่าควรพัฒนา และควรพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ ความรู้และความพร้อมของชุมชนในการให้คำแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางแก่นักท่องเที่ยว

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำพุร้อน สันกำแพงในด้านพื้นที่มีความเหมาะสมและเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ และควรได้รับการพัฒนาโดย สิ่งที่เป็นจุดเด่น คือ ความเป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ จุดเด่นนี้สอดคล้อง กับกระแสความต้องการในการดูแลสุขภาพของคนในปัจจุบันที่หันมาดูแลสุขภาพมากขึ้น

ส่วนองค์ประกอบในด้านการจัดการนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนเห็นว่า โดยรวมแล้ว น้ำพุร้อนสันกำแพงมีการจัดการอย่างเหมาะสมมาก แต่นักท่องเที่ยวกลับเห็นว่ายังมี สิ่งที่ยังเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจน้อย โดยเฉพาะการพัฒนาอย่างมีขอบเขตโดยพยายามรักษาเอกลักษณ์ของ แหล่งท่องเที่ยว อาจเนื่องจากน้ำพุร้อนสันกำแพงยังขาดการดำเนินการติดตามประเมินผลในการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ต่อการการ ติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนา (นิออน ศรีสมยง, 2547) และสอดคล้อง กับหลักการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่ต้องมีการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของแหล่ง ท่องเที่ยวตลอดจนความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อข้อมูลมากำหนดนโยบาย และแผนการ ดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม (วสิน อิงคพัฒนากุล, 2547)

นอกจากนี้ ในองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ นักท่องเที่ยวมีความต้องการ ให้จัดหาคู่มือในการอาบน้ำแร่ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผลการ ศึกษาประเด็นนี้สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่มีจุดเด่นเรื่องความเป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการกิจกรรมหรือกระบวนการที่ตอบสนองจุดเด่นดังกล่าว

ส่วนผลการศึกษาองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ยังขาดการมี ส่วนร่วมของชุมชนในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนสันกำแพง อาจเนื่องมาจากชุมชนยังขาด ความรู้และความพร้อมหลายประการ เช่น การให้คำแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางแก่นัก ท่องเที่ยว ซึ่งการขาดความพร้อมนี้เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตามที่ สรัสวดี อาสาสรรพกิจ (2542) ได้ศึกษาหาปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดความพร้อมของผู้ประกอบ ธุรกิจนำเที่ยวในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ปัจจัยที่กำหนดความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจ นำเที่ยวเชิงนิเวศในเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ปัจจัยกำหนดความ พร้อมขั้นพื้นฐานของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ และปัจจัยกำหนดความพร้อมในแต่ละ องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร นอกจากนี้ ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน อาจเกิดจากการขาดโอกาสในการ เข้าร่วมตัดสินใจหรือวางนโยบายตั้งแต่ต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งทิพ ว่องปฏิการ (2547)

ที่กล่าวว่า การตัดสินใจร่วมกันเป็นหัวใจสำคัญของการรวมตัว โอกาสในการร่วมตัดสินใจทำให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและทำให้เกิดความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่อไป

หากพิจารณาแนวทางพัฒนาน้ำพุร้อนสันกำแพงตามหลักปัจจัยส่วนประสมการตลาดแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า น้ำพุร้อนสันกำแพงมีจุดขายด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวผู้ใช้บริการ เห็นว่าความเป็นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมต่างๆ ในน้ำพุร้อนสันกำแพง ได้แก่ บริการอาบน้ำแร่ แบ่งเป็นการอาบน้ำแร่แบบตักอาบ การอาบน้ำแร่แบบแช่อาบ การอาบน้ำแร่แบบแช่รวม บริการสระว่ายน้ำแร่ เรือนพิกสำหรับอาบน้ำแร่ กิจกรรมเสริม ได้แก่ การนวดแผนโบราณ เป็นจุดพักผ่อนชมวิวิวทิวทัศน์ บริการร้านอาหาร และกิจกรรมดื่มไข่น้ำแร่ ยังเป็นกิจกรรมที่ไม่มีความแตกต่างและโดดเด่นจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีผลิตภัณฑ์คล้ายกัน และอยู่ในย่านเดียวกัน กับการดำเนินการด้านช่องทางจัดจำหน่ายยังมีน้อยมาก โดยมีเพียงการขายบัตรผ่านประตูหน้าแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น ส่วนในเรื่องการส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ และการขายโดยบุคคล น้ำพุร้อนสันกำแพงยังไม่มีดำเนินการใด ๆ นอกจากนี้ ผลการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นนักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในด้าน ทำให้ น้ำพุร้อนสันกำแพงทำให้ไม่สามารถตั้งราคาได้สูงมากนัก

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. น้ำพุร้อนสันกำแพง ควรสร้างจุดขายด้วยการพัฒนาองค์ประกอบด้านพื้นที่ และองค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการ ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบเน้นสุขภาพ โดยมีการจัดที่อาบน้ำแร่แบบเปิดโล่ง ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของน้ำแร่ที่มีต่อสุขภาพ เป็นกิจกรรมหลัก
2. นอกเหนือจากจุดเด่นดังกล่าวแล้ว น้ำพุร้อนสันกำแพงควรจัดกิจกรรมเสริมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น กิจกรรมเดินท่องเที่ยวเส้นทางธรรมชาติ ปีนจักรยานเสือภูเขา เป็นต้น
3. น้ำพุร้อนสันกำแพง ควรจัดให้มีการปลูกสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น และกลมกลืนกับธรรมชาติ และปรับปรุงห้องอาบน้ำแร่ให้มีความเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
4. น้ำพุร้อนสันกำแพง ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ และมีแผนการจัดการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น การท่องเที่ยว น้ำพุร้อนสันกำแพง ร่วมกันแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในย่านเดียวกัน

5. นำพู่ร้อนสันกำแพง ควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มากขึ้น โดยอาจใช้วิธีการขายโดยบุคคล และร่วมงานส่งเสริมการขายกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่จัดขึ้น
6. นำพู่ร้อนสันกำแพง ควรมีการประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม
7. นำพู่ร้อนสันกำแพง ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชน หรือองค์กรท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น